

İLKÖĞRETİM MATEMATİK ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ DERSİNİN DÖNÜŞTÜRÜCÜ ÖĞRENME KURAMI AÇISINDAN İNCELENMESİ

A. Arzu ARI, Barış DEMİR

Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, abural@kocaeli.edu.tr

Kocaeli Üniversitesi, Hereke Ömer İsmet Uzunyol Meslek Yüksekokulu,

barisprof@yahoo.com

Amaç: Bu araştırmanın amacı, Dönüştürücü Öğrenme Kuramına dayalı olarak matematik öğretmen adaylarının Özel Öğretim Yöntemleri Dersi sonunda mesleki yeterlikleri, matematik eğitimi bilgisi ve mesleki gelişim boyutlarının dönüşümlerini incelemektir. Araştırmanın uygulamaları Kocaeli Üniversitesi İlköğretim Matematik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören ve Özel Öğretim Yöntemleri dersini alan 65 matematik öğretmen adayı üzerinde gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Dönüşümsel Öğrenme kuramı kapsamında araştırmacılar tarafından geliştirilen 10 maddelik ölçek kullanılmıştır. Nicel veriler SPSS 21 paket programı ile analiz edilmiş, frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Matematik Öğretmeni Adayı, Özel Öğretim Yöntemleri, Dönüştürücü Öğrenme Kuramı

Giriş

İlk kez Mezirow tarafından 1978 yılında ortaya konulan ve temelleri yapılandırmacı yaklaşıma dayanan dönüşümsel öğrenme kuramı yetişkin öğrenmesi ile ilgili bir yaklaşımdır. Dönüşümsel öğrenme; insanların düşünce yapılarının ve bu yapılarla bağlantılı olan duygu, düşünce, inanç ve bilginin öğrenme sürecinde değişerek yeni yaklaşımlara dönüşmesidir. O'Sullivan dönüşümsel öğrenmeyi; derinleştirilmiş deneyimlerin gerçekleştiği, yapısal değişikliklerin meydana geldiği; duygu, düşünce ve davranış değişikliklerinin artarak yeni bakış açılarının olduğu süreç olarak tanımlamıştır. Dönüşümsel öğrenme kuramının merkezinde insanların kendilerini eleştirel bir şekilde araştırması, deneyimlerini değerlendirmesi, bu deneyimleri yorumlayarak yeniden adlandırma süreçleri yer alır. Dönüşüm sürecinde yapılan çözümlenmeler ve öz değerlendirmeler, eylemlere yön veren deneyimlerin anlamlandırmasını sağlar. Anlamlandırma ya da anlam oluşturma yetişkin öğrenmesinin önemli bir kavramıdır. Bu sosyal süreçte yapılan çözümlenmeler ve özelleştirmeler eylemlerin oluşmasını sağlayan deneyimleri anlamlandırır (Ekici, Güven 2013).

Dönüşümsel öğrenme süreci 10 aşamadan oluşmaktadır. Bunlar;

1. İkilem oluşturma
2. Suçluluk ve utanç duyguları ile kendini değerlendirme
3. Bireylerin sahip olduğun varsayımların çok yönlü olarak değerlendirilmesi
4. Dönüşüm sürecinin farkında olma
5. Yeni rol, davranış, ilişkilerle ilgili düşüncelerin paylaşımı
6. Yapılması gerekenlerle ilgili bir yol haritası, bir plan oluşturulması
7. Planların uygulanması için bilgi ve beceri kazanımı
8. Yeni rollerin denenmesi
9. Bireyler arası yeni roller, özgüven ilişkilerinin kurulması
10. Bireylerin sahip olduğu yeni perspektifin yaşama katılmasıdır (Mezirow, 2000).

Son yıllarda yapılan araştırmalar dönüşümsel öğrenme sürecinin dört temel süreçten oluştuğunu göstermektedir: İkilem oluşturma, öz eleştiri, yansıtıcı söylem ve yeni bir perspektif üzerine eylem oluşturmak (Çimen, 2013).

Alan yazında dönüştürücü öğrenme kuramına ilişkin sıklıkla nitel olarak desenlenen çalışmalar görüldüğü gibi nicel ve karma yöntemde gerçekleştirilmiş çalışmalara da rastlanabilmektedir. (İzmirli, Odabaşı, Yurdakul,)

Osterling ve Webb gerçekleştirdikleri araştırmada öğretmen adaylarının ve hizmetlerinin ilk yıllarındaki öğretmenlerin öğretme ve öğrenme hakkındaki inançları, değerleri ve görüşlerinin değişip değişmediği dönüştürücü öğrenme kuramına dayalı olarak incelemişlerdir. Araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır: (1) öğretmen eğitimi programının başında ve sonunda katılımcıların öğretmenlik tanımları nasıldır? (2) katılımcıların öğretim felsefelerine ilişkin yaygın temaları nelerdir? (3) öğretmen eğitimi program kapsamında katılımcılar hangi dönüşüm aşamalarında? Araştırmada katılımcıların deneyimledikleri değişim, gelişim ve dönüşüm süreci anlaşılmasına çalışılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcılarda dönüşüm ve değişim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu dönüşümün derslerden, deneyimlerden ve öğrenciler arasındaki etkileşimden yüksek derecede etkilendiği belirlenmiştir (İzmirli, 2012).

Glisczinski araştırmasında 153 son sınıf üniversite öğrencisinin öğretim programı çerçevesinde deneyimlerini dönüştürücü öğrenme kuramı çerçevesinde eleştirel yansıtılmalarını ve bakış açısı dönüşümlerini nicel veri toplama aracı ile incelemiştir. Glisczinski, 1997 yılında King tarafından geliştirilen veri toplama aracını uyarlayarak kullanmıştır. Uyarlanan veri toplama aracı ikilime düşme deneyimini sorgulayan üç, öğrencilerin varsayım ve bakış açılarını sorgulayan dört, eleştirel yansıtma üzerine iki ve yedi demografik bilgi sorusu olmak üzere

toplam 16 sorudan oluşmaktadır. Bu çerçevede öğretmen adayı öğrencilerin dönüştürücü öğrenme deneyimi boyutları ve öğretmen adayı öğrencilerinin davranışlarını etkileyen dönüştürücü öğrenme deneyimleri incelenmiştir. Glisczinski, bu soruları öğretim programının etkisi çerçevesinde incelemiştir. Araştırması çerçevesinde Glisczinski, bakış açısı dönüşümünü Mezirow'un 10 aşamasını uyarlayan Herbers' in dördü derecelemesine göre gerçekleştirmiştir. Herbers (a) ikilime düşme, (b) eleştirel yansıtma, (c) iletişim ve (d) eylem olarak dönüşüm aşamalarını belirtmiştir. Araştırma katılımcılarının %73'ünün ikileme düşme, %43'ü eleştirel yansıtma, %47'si iletişim ve %35'i eylem aşamalarında dönüşüm yaşadıkları belirlenmiştir (İzmirli, 2012).

Yöntem

Bu araştırmada İlköğretim Matematik öğretmen adaylarının dönüştürücü öğrenme kuramına dayalı olarak dönüşümlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca uygun olarak aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. İlköğretim Matematik öğretmen adaylarının dönüştürücü öğrenme kuramı kapsamında dönüşüm yaşama durumları(göstergeleri) nasıldır?
2. İlköğretim Matematik öğretmen adaylarının dönüştürücü öğrenme kuramı kapsamında dönüşüm gerçekleştirme düzeyleri nasıldır?

Araştırmanın verileri ise tarama modeliyle anket kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 öğretim yılı bahar döneminde Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği ABD' nda yürütülen Özel Öğretim Yöntemleri II dersini alan 65 İlköğretim Matematik öğretmen adayı oluşturmuştur. Öğretmen adaylarına Özel Öğretim Yöntemleri dersi kapsamında uygulanan anketin soruları Mezirow'un 10 adımdan oluşan Dönüşümsel Öğrenme Kuramı' nın aşamalarından türetilen maddelerden oluşmaktadır. Dönüşüm durumları belirlenirken anketin tüm sorularına verilen yanıtlar analiz edilip öğretmen adaylarının dönüşüm yaşama durumları belirlenmiştir.

Tablo 1. Ölçek Maddelerinin Güvenirlik Analizi

Güvenirlik katsayısı	
Cronbach's Alpha	N
0,767	10

Tablo 2. Dönüşüm Aşamalarından İkileme Düşme Boyutu Frekans ve Yüzde Dağılımı

İkileme düşme	Katılma Derecesi	Frekans	%
Özel öğretim yöntemleri dersi ile geleneksel yöntemlerden farklı yöntemlerden olduğunu fark ettim. (4,47=%89,4)	Katılmıyorum	1	1,5
	Kararsızım	1	1,5
	Katılıyorum	29	44,6
	Kesinlikle Katılıyorum	34	52,3
	Toplam	65	100,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmen adayları özel öğretim yöntemleri dersi kapsamında Mezirow’un dönüşüm aşamalarının birincisi olan “ikileme düşme” aşamasına karşılık gelen “Özel öğretim yöntemleri dersi ile geleneksel yöntemlerden farklı yöntemlerden olduğunu fark ettim.” sorusuna ($X=4,47$; %89.4) şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretmen adaylarının çoğu ikileme düşme aşamasını tamamladıkları görülmüştür.

Mezirow a göre ikileme düşme bireylerin yaşantılarındaki anlamların dönüşümünü değerlendirmeleri için önemli bir uyarıcı olarak değerlendirilen aşamadır. Bu aşama, aynı zamanda bireylerin içsel karmaşa yaşadıkları bir aşamadır.

Tablo 3. Dönüşüm Aşamalarından Öz inceleme Boyutu Frekans ve Yüzde Dağılımı

Öz inceleme	Katılma Derecesi	Frekans	%
Özel öğretim yöntemleri dersi ile geleneksel yöntemlerinin yeterli olup olmadığını değerlendirdim. ($X=4,21$ =%84,2)	Katılmıyorum	1	1,5
	Kararsızım	3	4,6
	Katılıyorum	42	64,6
	Kesinlikle Katılıyorum	19	29,2
	Toplam	65	100,0

Tablo 3’de görüldüğü gibi öğretmen adayları özel öğretim yöntemleri dersi kapsamında Mezirow’un dönüşüm aşamalarının ikincisi olan “öz inceleme” aşamasına karşılık gelen “Özel öğretim yöntemleri dersi ile geleneksel yöntemlerinin yeterli olup olmadığını değerlendirdim.” sorusuna ($X=4,21$; %84.2) şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretmen adaylarının çoğu öz inceleme aşamasını tamamladıkları görülmüştür.

Öz inceleme, ikilemi yaşayan bireyin, yeni dünya bakışı ile korku, suçluluk, utanç gibi duygular içerisine girdiği aşamadır. Bundan önceki düşünce, duygu ve inançlarının daha kesin ve net olduğunu düşünebilir. İçinde bulunduğu duygular ona güvende olmama hissi vererek yeni ve eski dünya bakışını incelemeye yönlendirir. Bu aşama aslında eleştirel bir yansıtmayı da kapsar. Bu duyguların ve eleştirel düşünce yapısının esas sebebi, bireyin deneyimleri doğrultusunda daha önce ikileme düşmesidir

Tablo 4. Dönüşüm Aşamalarından Eleştirel değerlendirme Boyutu Frekans ve Yüzde Dağılımı

Eleştirel değerlendirme	Katılma Derecesi	Frekans	%
Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemleri kullanıp kullanmayacağımı sorguladım. ($X=4,18=83,6$)	Katılmıyorum	3	4,6
	Kararsızım	6	9,2
	Katılıyorum	32	49,2
	Kesinlikle Katılıyorum	24	36,9
	Toplam	65	100,0

Tablo 4’de görüldüğü gibi öğretmen adayları özel öğretim yöntemleri dersi kapsamında Mezirow’un dönüşüm aşamalarının üçüncüsü olan “eleştirel değerlendirme” aşamasına karşılık gelen “Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemleri kullanıp kullanmayacağımı sorguladım.” sorusuna ($X=4,18$; %83.6) şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretmen adaylarının çoğu eleştirel değerlendirme aşamasını tamamladıkları görülmüştür.

Eleştirel değerlendirme, öz inceleme aşamasının bir sonucu olarak eleştirel değerlendirme aşamasında birey düşünceleri, duyguları ve inançları üzerine eleştirel yansıtmaya ile değerlendirme yapar. Diğer bir ifade ile öz-inceleme yapan birey, ilgili konu üzerine varsayımlarını eleştirel olarak değerlendirir.

Tablo 5. Dönüşüm Aşamalarından Farkına varma Boyutu Frekans ve Yüzde Dağılımı

Farkına varma	Katılma Derecesi	Frekans	%
Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni	Katılmıyorum	1	1,5
	Kararsızım	4	6,2

yöntemleri kullanabileceğimi fark ettim. ($X=4,30=\%86$)	Katılıyorum	34	52,3
	Kesinlikle Katılıyorum	26	40,0
	Toplam	65	100,0

Tablo 5’de görüldüğü gibi öğretmen adayları özel öğretim yöntemleri dersi kapsamında Mezirow’un dönüşüm aşamalarının dördüncüsü olan “farkına varma” aşamasına karşılık gelen “Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemleri kullanabileceğimi fark ettim.” sorusuna ($X=4,30$; $\%86$) şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretmen adaylarının çoğu farkına varma aşamasını tamamladıkları görülmüştür.

Dönüşüm sürecinin ve yaşanan huzursuzluğun fark edildiği ve paylaşıldığı aşama olan farkına varmada birey yaşadığı durumu, düşünce ve inançlarını ve onlarda gerçekleşen değişiklikleri arkadaşları, iş arkadaşları, ailesi ya da sınıf arkadaşları ile paylaşabilir. Böylece, bu düşüncelerin benzerlerini diğer bireylerin de düşündüğünü fark edebilirler

Tablo 6. Dönüşüm Aşamalarından Keşfetme Boyutu Frekans ve Yüzde Dağılımı

Keşfetme	Katılma Derecesi	Frekans	%
Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemleri kullanıp kullanmayacağımı arkadaşlarımla tartıştım. ($X=3,70=\%74$)	Kesinlikle Katılmıyorum	3	4,6
	Katılmıyorum	7	10,8
	Kararsızım	8	12,3
	Katılıyorum	35	53,8
	Kesinlikle Katılıyorum	12	18,5
	Toplam	65	100,0

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmen adayları özel öğretim yöntemleri dersi kapsamında Mezirow’un dönüşüm aşamalarının beşincisi olan “keşfetme” aşamasına karşılık gelen “Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemleri kullanıp kullanmayacağımı arkadaşlarımla tartıştım.” sorusuna ($X=3,70$; $\%74$) şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretmen adaylarının keşfetme aşamasını tamamladıkları görülmüştür.

Keşfetme, bireyin yeni roller, ilişkiler ve eylemler için seçeneklerini keşfettiği bir aşamadır. Bireyin paylaşımları sonucunda alternatif yollar bulduğu bir aşamadır

Tablo 7. Dönüşüm Aşamalarından Eylem Planı Hazırlama Boyutu Frekans ve Yüzde Dağılımı

Eylem planı hazırlama	Katılma Derecesi	Frekans	%
Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemleri hangilerini konu anlatımlarında kullanabileceğimi planladım. ($X=3,53=\%70,6$)	Kesinlikle Katılmıyorum	1	1,5
	Katılmıyorum	12	18,5
	Kararsızım	15	23,1
	Katılıyorum	25	38,5
	Kesinlikle Katılıyorum	12	18,5
	Toplam	65	100,0

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğretmen adayları özel öğretim yöntemleri dersi kapsamında Mezirow’un dönüşüm aşamalarının altıncısı olan “eylem planı hazırlama” aşamasına karşılık gelen “Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemleri hangilerini konu anlatımlarında kullanabileceğimi planladım.” sorusuna ($X=3,53$; $\%70,6$) şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretmen adaylarının eylem planı hazırlama aşamasını tamamladıkları görülmüştür.

Eylem planı hazırlama, bireyin paylaşımları çerçevesinde alternatif yollar olarak değerlendirdiklerine ilişkin eylem planı hazırladığı aşamadır. Birey, alternatif olasılıkları çerçevesinde daha esnek ve geliştirmekte olduğu yeni dünya bakışı ile uyumlu planlar yapar

Tablo 8. Dönüşüm Aşamalarından Bilgi ve beceri edinimi Boyutu Frekans ve Yüzde Dağılımı

Bilgi ve beceri edinimi	Katılma Derecesi	Frekans	%
Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemlerden başka yöntemlerin olup olmadığına yönelik	Kesinlikle Katılmıyorum	7	10,8
	Katılmıyorum	22	33,8
	Kararsızım	15	23,1
	Katılıyorum	15	23,1
	Kesinlikle Katılıyorum	6	9,2

araştırmalar yaptım. (2,86=%57,2)	Toplam	65	100,0
--------------------------------------	--------	----	-------

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğretmen adayları özel öğretim yöntemleri dersi kapsamında Mezirow’un dönüşüm aşamalarının yedincisi olan “bilgi ve beceri edinimi” aşamasına karşılık gelen “Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemlerden başka yöntemlerin olup olmadığına yönelik araştırmalar yaptım.” sorusuna ($X=2,86$; %57,2) şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretmen adaylarının bilgi ve beceri edinimi aşamasının eksik oldukları görülmüştür.

Bilgi ve beceri edinimi aşamasında birey hazırladığı eylem planını uygulamak için gerekli bilgi ve becerileri edinir. Birey belirlediği amacı doğrultusunda mesleki gelişim programları aracılığıyla ihtiyaç duyduğu bilgi ve beceriyi edinmeye çalışır.

Tablo 9. Dönüşüm Aşamalarından Yeni rollerin denenmesi Boyutu Frekans ve Yüzde Dağıımı

Yeni rollerin denenmesi	Katılma Derecesi	Frekans	%
Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemleri derslerde yaptığım sunumlarda kullanmaya çalıştım. (3,64=%72,8)	Kesinlikle Katılmıyorum	2	3,1
	Katılmıyorum	8	12,3
	Kararsızım	14	21,5
	Katılıyorum	28	43,1
	Kesinlikle Katılıyorum	13	20,0
	Toplam	65	100,0

Tablo 9’da görüldüğü gibi öğretmen adayları özel öğretim yöntemleri dersi kapsamında Mezirow’un dönüşüm aşamalarının sekizincisi olan “yeni rollerin denenmesi” aşamasına karşılık gelen “Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemleri derslerde yaptığım sunumlarda kullanmaya çalıştım.” sorusuna ($X=3,64$; %72,8) şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretmen adaylarının yeni rollerin denenmesi aşamasını tamamladıkları görülmüştür.

Yeni rollerin denenmesi bireyin edindiği bilgi ve beceriler doğrultusunda yeni bir rolü geçici olarak denediği aşamadır. Birey, belirlediği eylem planı çerçevesinde yeni rolünü “acaba nasıl olacak”, “ne değiştirecek” endişeleri ile dener.

Tablo 10. Dönüşüm Aşamalarından Yeterlilik ve Özgüven Oluşturma Boyutu Frekans ve Yüzde Dağılımı

Yeterlilik ve özgüven oluşturma	Katılma Derecesi	Frekans	%
Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemleri kullanabileceğime dair kendime güveniyorum. (3,83=%76,6)	Kesinlikle Katılmıyorum	3	4,6
	Katılmıyorum	2	3,1
	Kararsızım	14	21,5
	Katılıyorum	30	46,2
	Kesinlikle Katılıyorum	16	24,6
	Toplam	65	100,0

Tablo 10’da görüldüğü gibi öğretmen adayları özel öğretim yöntemleri dersi kapsamında Mezirow’un dönüşüm aşamalarının dokuzuncusu olan “yeterlilik ve özgüven oluşturma” aşamasına karşılık gelen “Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemleri kullanabileceğime dair kendime güveniyorum .” sorusuna ($X=3,83$; %76,6) şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretmen adaylarının yeterlilik ve özgüven oluşturma aşamasını tamamladıkları görülmüştür.

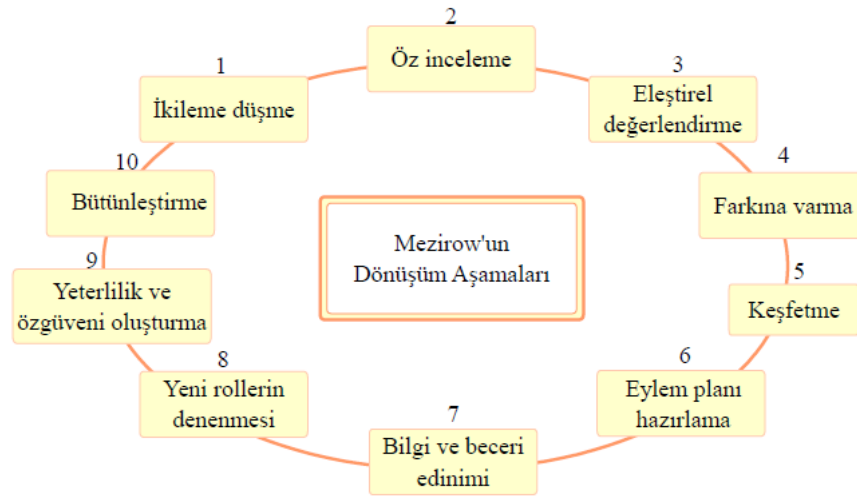
Yeterlilik ve özgüveni oluşturmada bireyin denediği role ilişkin yeterliğinin ve öz güveninin geliştiği aşamadır. Birey, yeni role ilişkin yeterliğini ve öz güvenini hali hazırda sürdürdüğü işinde ya da yeni bir işte uygulayarak ve deneyerek geliştirir.

Tablo11. Dönüşüm Aşamalarından Bütünleştirme Boyutu Frekans ve Yüzde Dağılımı

Bütünleştirme	Katılma Derecesi	Frekans	%
Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemleri kullanacağım. (4,03=%80,6)	Kesinlikle Katılmıyorum	2	3,1
	Katılmıyorum	2	3,1
	Kararsızım	6	9,2
	Katılıyorum	37	56,9
	Kesinlikle Katılıyorum	18	27,7
	Toplam	65	100,0

Tablo 11’de görüldüğü gibi öğretmen adayları özel öğretim yöntemleri dersi kapsamında Mezirow’un dönüşüm aşamalarının onuncusu olan “yeterlilik ve özgüven oluşturma” aşamasına karşılık gelen “Özel öğretim yöntemleri dersinde öğrendiğim yeni yöntemleri kullanacağım .” sorusuna($X=4,03$; %80,6) şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretmen adaylarının çoğunun bütünleştirme aşamasını tamamladıkları görülmüştür.

Bütünleştirme aşamasında birey yeni yaklaşımların oluşturduğu koşullar temelinde denediği ve yeterlik kazandığı rolünü yaşamına entegre ettiği aşamadır. Birey, bu süreçte çok daha esnek olan yeni dünya bakışı çerçevesinde yeni beceri ve yeteneklerini yaşamında kullanmaya başlar. Bu aşamada denenen roller artık benimsenmiş ve yeni dünya bakışı halini alır.

Tablo12. Dönüşüm Boyutlarının Ortalama ve Yüzde Dağılımı

Boyut	X	%
İKİLEME DÜŞME	4,47	89,4
ÖZ İNCELEME	4,21	84,2
ELEŞTİREL DEĞERLENDİRME	4,18	83,6
FARKINA VARMA	4,30	86,0
KEŞFETME	3,70	74,0

Boyut	X	%
İKİLEME DÜŞME	4,47	89,4
ÖZ İNCELEME	4,21	84,2
ELEŞTİREL DEĞERLENDİRME	4,18	83,6
FARKINA VARMA	4,30	86,0
KEŞFETME	3,70	74,0
EYLEM PLANI HZ.	3,53	70,6
BİLGİ VE BECERİ EDİNİMİ	2,86	57,2
YENİ ROLLERİN DENENMESİ	3,64	72,8
YETERLİLİK VE ÖZGÜVEN OLUŞTURMA	3,83	76,6
BÜTÜNLEŞTİRME	4,03	80,6
TOPLAM	3,87	77,4

Araştırma sonucunda öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında öğretmen adaylarının çoğunun “bilgi ve beceri edinme” boyutu hariç dönüşüm aşamalarını tamamladıkları belirlenmiştir.

Belirtilen bu aşamaları tamamlamak diğer bir ifade ile var olan bakış açısını terk edip yeni bir bakış açısına yönelmek, oldukça zor bir işlem olarak kabul edilebilir. Bireyler yeni bir durumu, olguyu gereksiz, değersiz ya da anlamsız olarak etiketlemeye meyillidirler. Bu önyargıları aşan dönüştürücü öğrenen farkı görebilen, öz yansıtıcı ve öğrendiklerini yaşamına entegre edebilen bir birey olma yolunda ilerler (Mezirow, 1997).

Eğitim uygulamaları çerçevesinde dönüştürücü öğrenme, öğrenenin yeni bir olgunun öğrenimi sürecine maruz kalması ve bunu takip eden bir yaşam değişiminin gerçekleşmesi (Cranton, 1994) olarak değerlendirilmiştir. Yaşam değişimi süreci ise bakış açılarının değiştiği, sorgulandığı ve yeniden yapılandırıldığı bir süreçtir. Dönüştürücü öğrenme kuramı doğrultusunda gerçekleştirilecek eğitimler ya da incelenecek durumlar için yetişkin öğretmenlerinin başta dönüştürücü öğrenmeyi anlamaları gibi bazı sorumluluklarından bahsedilmektedir. Bu çerçevede eğitimci (King 2009; Mezirow, 1996, 1997) öğrenenlerin inanç, duygu ve hareketlerinin altında yatan varsayımlara odaklanmalarına ve sınamalarına yardımcı olur, öğrenenlerin varsayımlarının sonuçlarını değerlendirir, farklı varsayım

durumlarını adlandırır ve araştırır, yansıtmalı bir diyalog içerisinde varsayımların geçerliğini test eder, öğrenenleri durumlara karşı detaylı bilgilendirir, onlara inançlar, zorluklar, savunma, açıklama, kanıtları değerlendirme ve yargıya varma gibi durumlarda baskıdan uzak eşit fırsatlar sunar, özgür düşünme ve düşünceleri irdeleme ortamları oluşturur, öğrenenlere eleştirel yansıtmayı destekleyici deneyim tabanlı ortamlar sunar.

Eğitmenlerin yukarıda belirtilen öneriler çerçevesinde oluşturacakları öğrenme ortamlarının öğrenenlerin bakış açısı dönüşümlerini kolaylaştıracağı söylenebilir. Bunların yanı sıra sınıf ortamında gerçekleştirilecek bazı etkinliklerin öğrenen dönüşümünü kolaylaştıracağı belirtilmiştir. Dönüştürücü öğrenme sürecini kolaylaştıran sınıf etkinlikleri kapsamında eleştirel düşünme, tartışma, öz değerlendirme, sınıftaki rutini bozan öğrenme etkinlikleri gibi etkinlikler sayılabilir (King, 2009).

Kaynaklar

(Ed.) Ekici, G. & Güven, M. (2013) Öğrenme-öğretme yaklaşımları ve uygulama örnekleri. Pegem Akademi: Ankara

Çimen, O. (2013) Dönüşümsel öğrenme kuramına dayalı çevre eğitiminin biyoloji öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik algılarına etkisi. Yayınlanmış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

İzmirli, Ö., Odabaşı, F. & Kabakçı-Yurdakul, I. () Dönüştürücü Öğrenme Kuramı ve Öğretmen Yetiştirme Üzerine Kavramsal Bir Çözümleme. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 12 (3): 169-178

İzmirli, Ö. (2012) Dönüştürücü Öğrenme Kuramı Açısından Öğretmen Adaylarının Bilgi Ve İletişim Teknolojileri Entegrasyonu Uygulamaları. Yayınlanmış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.